

Kırmızı ve Beyaz Et Ürünleri & Baharat ve Soslar ▶

Dr. İsa Coşkun

Kırmızı et sektöründe sürdürülebilir üretim yapısına ihtiyaç var

Kırmızı et sektöründe yaşanan son gelişmeleri dergimize değerlendiren Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği Derneği (SETBİR) Yönetim Kurulu Başkanı Dr. İsa Coşkun, "Sektörde kısa vadede şap hastalığına karşı önlemler; orta vadede sürü sağlığına yönelik biyogüvenlik yatırımları ve üretim teşvikleri; uzun vadede ise sürdürülebilir bir üretim yapısı ön plana çıkmaktadır. Ayrıca tüketici talebine uygun yenilikçi ürünlerin geliştirilmesi kırmızı et sektörünün rekabet gücünü yükseltecektir" diyor.

Elinizdeki güncel verilere göre, Türkiye'de kırmızı et sektörünün bugünkü durumuna ilişkin verileri bizimle paylaşabilir misiniz?

Ülkemizdeki hayvan sayıları, TÜİK tarafından yılda iki kez açıklanmakta olup, en son 2025 yılı Haziran ayında

açıklanmıştır. Bu kapsamda yıllar bazında değişikliği görebilmek adına aşağıdaki tablo hazırlanmıştır ve 2025 yılında bir önceki yıla göre hayvan sayılarında bir miktar artış olduğu görülmektedir.

Ülkemiz, sahip olduğu coğrafi çeşitlilik ve güçlü hayvancılık

gelenegiyle bölgesinde önemli bir kırmızı et üreticisi konumundadır. 2024 yılı itibarıyla toplam kırmızı et üretimini 2,1 milyon tona ulaşmıştır. Bu miktarın yaklaşık 1,48 milyon tonunu sığır eti, 510 bin tonunu koyun eti, 99 bin tonunu keçi eti ve 14 bin tonunu manda eti oluşturmaktadır.

Baş	2010	2020	% Değişim	2024 Haziran	2025 Haziran	% Değişim
Sığır	11.369.800	17.965.482	58,01	16.396.168	17.030.316	3,87
Koyun	23.089.691	42.126.781	82,45	43.393.709	47.014.865	8,34
Keçi	6.293.233	11.985.845	90,46	10.571.297	11.191.414	5,87
Manda	84.726	192.489	127,19	158.514	158.328	-0,12

Kaynak: TÜİK

◀ Kırmızı ve Beyaz Et Ürünleri & Baharat ve Soslar ▶

Ülkemizde Kırmızı Et Üretimi (Ton)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Toplam	1.740.616	1.785.952	1.952.038	2.191.625	2.384.047	2.105.895
Siğır	1.330.169	1.341.446	1.460.719	1.572.747	1.670.606	1.483.042
Manda	7.150	8.424	10.831	13.586	15.386	13.781
Koyun	316.170	345.639	385.933	489.354	569.066	509.539
Keçi	87.126	90.443	94.555	115.938	128.989	99.532

Kaynak: TÜİK

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü FAO'nun Gıda Öngörülerini Kasım 2025 raporuna göre, 2024 yılında dünyadaki toplam kırmızı et üretiminin (kanatlı eti ve domuz eti hariç) 97,2 milyon ton karkas ağırlık eşdeğeri olduğu tahmin edilmektedir. Toplam kırmızı et üretimi yine aynı yıl Avrupa Birliği'nde (AB) 11,4 milyon ton ve ülkemizde ise 2,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu veriler değerlendirildiğinde, dünyadaki toplam -domuz hariç- kırmızı et üretiminin %2'si Türkiye'de gerçekleşmektedir. AB'deki üretimle kıyaslandığında ise üretimimiz, AB'nin %18,4'ü seviyesindedir.

Şu anda piyasada et ürünlerinin fiyatları ne durumda, geçtiğimiz yıldan bu yana fiyatlarda değişiklikler ne şekilde oldu?

2024-2025 döneminde kırmızı et fiyatlarında küresel ölçekte artış yaşanmıştır. FAO'nun yayımladığı küresel et fiyat endeksi, geçen yılın aynı dönemine göre %4,9 oranında yükselmiştir. Türkiye'de ise Ulusal Kırmızı Et Konseyi'nin (UKON) aylık bültenine göre yıllık bazda karkas kesim dana eti fiyatları %55, kuzu eti fiyatları ise %20 artmıştır. UKON verilerine göre, Aralık 2025 itibarıyla karkas dana eti fiyatı 538,20 TL, karkas kuzu eti fiyatı ise 529,67 TL'dir.

Bu artışların yem fiyatları, işçilik, enerji ve lojistik gibi girdilerdeki yükselmenin etkisiyle oluşan maliyet artışından kaynaklandığını ifade edebiliriz. Karkas kesim fiyatlarındaki artış, kaçınılmaz olarak perakende satış fiyatlarına da yansımaktadır. Ayrıca arz talepte yaşanan dalgalandırmalar da perakende satış fiyatlarını etkilemektedir. Uluslararası arz-talep dengesizlikleri gibi sebeplerle dünyada et fiyatlarının genel olarak yükselmesi, Türkiye piyasasını da etkilemektedir.

"Şap hastalığından doğrudan olumsuz etkilenen üreticilere kesim/karantina dönemleri için gelir desteği, nakdi tazminat ve yem desteği gibi hedefli mali destek yapılması yönündedir. Böylece üreticinin ayakta kalmasıyla arzın korunması sağlanabilir."

"ŞAP VAKALARI TEDARİK ZİNCİRİNDE AKSAMALARA YOL AÇTI"

Geçtiğimiz yaz aylarında Türkiye'de etkisini gösteren şap hastalığı hayvancılığa, et üretimini ve de kırmızı et sektörü nasıl etkiledi? SETBİR olarak hastalığın olumsuz etkilediği üreticilere yönelik hangi çözümlerin getirilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?

2025 yazında bildirilen şap vakaları, kısa vadede kesim yoğunluğu, hayvan kaybına bağlı üreme ve verim düşüşüyle tedarik zincirinde aksamlara yol açmıştır. Bu tür salgınlar genelde hem mevcut arzı daraltabilir hem de gelecek dönem sürü büyümesini olumsuz etkileyerek orta vadede üretimi azaltabilir. Tarım ve Orman Bakanlığı, şap hastalığı baş gösterdikten sonra önlemler almaya başlamış, hayvan hareketlerini kısıtlamak için hayvan pazarlarını kapatmış ve aşılama çalışmalarına ivedilikle başlamıştır. Salgın bölgelerinde hayvan hareketleri kısıtlanınca rağbetin olduğu pazarlara canlı hayvan akışı azalmış, bazı kesim tesislerinde kapasite kullanımı düşmüştür. Yaşanan arz daralması ve spekülasyon hareketleri ise fiyatları yukarı yönde baskı yapmış ve piyasada dönemsel ani yükselişler görülmüştür.

Bizim önerimiz ise hastalıktan doğrudan olumsuz etkilenen üreticilere kesim/karantina dönemleri için gelir desteği, nakdi tazminat ve yem desteği gibi hedefli mali destek yapılması yönündedir. Böylece üreticinin ayakta kalmasıyla arzın korunması sağlanabilir.

ET TÜKETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Türkiye'de kişi başı kırmızı et tüketimi nedir, gelişmiş ülkelerde tüketim rakamları ne durumda? Ülkemizde kırmızı et tüketimini etkileyen faktörleri anlatabilir misiniz?

Ülkemizde, kırmızı et tüketim verilerine ilişkin herhangi bir istatistik yayımlanmamaktadır. OECD-FAO Tarım Görünümü 2024-2033 raporuna göre kişi başına kırmızı et tüketimi OECD ülkelerinde 34,8 kg, Avrupa'da 34,5 kg, dünya genelinde 18,1 kg'dır. Ülkemizde kırmızı et tüketimi; beslenme alışkanlıkları, yaşam tarzı tercihleri, sağlık bilinci, ürünlere erişim kolaylığı ve elbette ekonomik koşulların birlikte etkilediği çok yönlü bir yapıya sahiptir. Fiyatlardaki değişimler tüketim kararlarını etkileyebilir; bazı haneler bu dönemde bütçelerine uygun alternatif protein kaynaklarına yönelebilir. Bunun yanında kültürel öğeler, aile gelenekleri, bölgesel mutfaklar ve özel günler de kırmızı et tüketiminde belirleyici rol oynar. Bu nedenle tüketim düzeyi, hem bireysel tercihler hem de sosyal ve ekonomik dinamiklerin birlikte oluşturduğu dengeli bir bileşimin sonucudur.

"BM RAPORU ET TÜKETİMİNİ GÖSTERMEDE YETERLİ DEĞİL"

Birleşmiş Milletler'e bağlı olan Dünya Nüfus İncelemesi raporuna göre, Türkiye, 3 buçuk yıldır savaşta olan Ukrayna'dan, Güney Afrika'dan, Zimbabve ve Kongo'dan daha az et yiyor. Araştırmaya göre Türkiye'de kişi başına 46,8 kilogram,

◀ Kırmızı ve Beyaz Et Ürünleri & Baharat ve Soslar ▶

Ukrayna'da 48, Kongo'da 49,1 ve Zimbabve'de kişi başına 56,6 kilogram et düştüğü belirtiliyor. Söz konusu araştırmanın verilerini nasıl okumak gerekiyor?

Dünya Nüfus İncelemesi raporu kişi başı et tüketim verileri, ülkeler arasındaki beslenme alışkanlıklarını yüzeysel olarak karşılaştırmaya imkân verse de tek başına kilogram rakamları durumu tam olarak göstermede yeterli olmayabilir. Türkiye, Ukrayna, Kongo ve Zimbabve gibi tamamen farklı ekonomik, kültürel ve tarımsal yapıya sahip ülkelerin aynı ölçekte değerlendirilmesi; gelir düzeyi, fiyatlar, üretim yapısı ve gıda tercihi gibi belirleyici faktörler hesaba katılmadığında yanıltıcı olabilir. Örneğin bazı ülkelerde hayvancılık doğal olarak daha yaygındır ve et günlük beslenmede daha belirgin bir yer tutar. Bu nedenle ülkeler arasında görülen 46–56 kg seviyesindeki farkların doğrudan “daha çok tüketiyor” veya “daha iyi besleniyor” şeklinde yorumlanması doğru değildir. Ayrıca veriler toplam et tüketimini gösterdiği için kırmızı et, beyaz et ve işlenmiş et ayrı ayrı yapılmamaktadır. Sonuç olarak bu tür raporlar genel eğilimler hakkında fikir verir ancak anlamlı bir değerlendirme için sosyoekonomik koşullar, kültürel alışkanlıklar ve üretim-tüketim dengesi mutlaka birlikte ele alınmalıdır.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın gıda ürünlerinde taklit ve taşıyış yapan firmaların online olarak ifşa etmesinin üzerinden 1 yıldan fazla süre geçti. Listeye bakıldığında et ürünleri en fazla sahtekârlık yapılan kategorilerin başında geliyor. Bu bir yıllık süreci nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tarım ve Orman Bakanlığı, internet sitesinde taklit/taşıyış tespiti kesinleşen ürünleri kamuoyuna ilan etmekte ve bu listeyi sürekli olarak güncellemektedir. Maalesef sucuk/salam/sosis gibi işlenmiş et ürünleriyle restoranlarda satışa sunulan etli ürünler listede

sık yer alan kategoriler arasındadır. Bakanlığın bu ifşa mekanizması, tüketici bilgilendirmesinde önemli bir adım olmuştur. Firmalar artık daha görünür bir denetim riskiyle karşı karşıyadır. Çünkü marka güveni sarsılabilmekte, tüketicide güvensizlik ve talep değişimi olabilmektedir. Taklit ve taşıyışın parasal büyüklüğünü hesaplamak için resmi bir toplam tutar açıklanmamıştır. Ancak sık tespit edilen işlenmiş et ürünleri yüksek satış hacmine sahip olduğu için ekonomik etkisinin anlamlı olabileceği değerlendirilmektedir.

“SEKTÖR TÜKETİCİ TALEBİNE UYGUN YENİLİKÇİ ÜRÜNLERE YÖNELMELİ”

Kırmızı et sektöründe yaşanan diğer sorunların çözümü ve istikrarlı bir et piyasasının oluşması amacıyla SETBİR olarak sunduğunuz reçeteyi aktarırmısınız?

Türkiye’de kırmızı et sektörünün istikrarlı bir yapıya kavuşması için kısa vadede özellikle şap gibi salgınlardan etkilenen üreticiler için önlemlerin alınması öncelik taşımaktadır. Arz açığını kapatacak fakat iç üretime zarar vermeyecek şekilde ESK koordinasyonunda şeffaf ve hedefli bir ithalat stratejisinin uygulanmasının

devam etmesi kritik bir denge unsuru olacaktır. Orta vadede sektörün direncini artıracak yapısal adımlar öne çıkmaktadır. Sürü sağlığını koruyacak biyogüvenlik yatırımları, bölgesel laboratuvar ağının güçlendirilmesi, aşı temininin güvenceye alınması ve hayvan kayıt-izleme sistemlerinin geliştirilmesi önemli başlıklardır. Aynı zamanda üreticinin maliyet yükünü hafifletecek yem üretimi teşvikleri, lojistik kolaylıklar ve enerji/işçilik destekleri uygulanabilir. Bu çerçevenin tamamlayıcı unsurları ise üretimden perakendeye kadar tüm zinciri kapsayan izlenebilirlik ve kalite sistemlerinin geliştirilmesi ve taklit/taşıyışla mücadelede devam edilmesidir.

Uzun vadede ise sürdürülebilir bir üretim yapısı ön plana çıkmaktadır. Genetik iyileştirme programlarının yaygınlaştırılması, yerli ırkların verimliliğinin artırılması ve genç üreticilerin sektöre kazandırılması, hem üretim kapasitesini hem de kırsal kalkınmayı güçlendirecektir. Buna ek olarak işlenmiş et ürünlerinde katma değer artışı, ihracat pazarlarının çeşitlendirilmesi ve tüketici talebine uygun yenilikçi ürünlerin geliştirilmesi sektörün rekabet gücünü yükseltecektir.

“ET İTHALATI UZUN VADEDE ÇÖZÜM DEĞİL”

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın 2025 yılı için Et ve Süt Kurumu (ESK) aracılığıyla 520 bin baş besilik erkek sığır ithalatı yapılacağını açıkladığını belirten SETBİR Yönetim Kurulu Başkanı Dr. İsa Coşkun, “TÜİK’in yayımlanmış olduğu dış ticaret istatistiklerinde 2025 yılının 10 ayında 532 bin 581 baş besilik canlı hayvan ithalatı yapıldığı görülmektedir. Karkas et ithalatı ise 53 bin ton olmuştur. Et ve Süt Kurumu (ESK) açıklamalarında, ‘kırmızı et piya-

salarında dönmese manipülatif fiyat artışlarını önlemek amacıyla dengeli şekilde piyasa ihtiyacı nispetinde dış ticaret tedbirlerine başvurulduğu’ belirtilmektedir. İthalatın etkilerini değerlendirecek olursak, uzun vadeli çözüm tabii ki ithalat değildir. Bakanlığın çalışmaları da yerli üretimi artırmak üzere olup, üretim kapasitesini artıracak destekler, yem maliyeti yönetimi ve sürü sağlığı yatırımları gibi çalışmalar yapılmaktadır” ifadelerini kullandı.